

Vállalkozások az EU-csatlakozás előtt

A 90-es évek végének általános tendenciája a globalizáció, ami Európában a piacok összekapcsolódása és a politikai döntések hatására még erőteljesebb, mint a világ más részein. Az Európai Unióhoz való csatlakozás iránti törekvések és az ezzel együttjáró folyamatok – a gazdasági és társadalmi határok felszámolása – következtében ma már a kis- és közepes vállalkozásoknál is fontos a globális gondolkodásmód kialakítása.

Az EU-hoz való csatlakozás nemcsak akkor érinti a vállalatokat, ha valamelyik társország piacán szerezniük értékesíteni, hanem akkor is, ha saját piacukon akarnak talpon maradni. A vállalkozás ezentúl egy igen kiterjedt piacon fog tevékenykedni, ahol a verseny erős, és a versenytársak általában jól kidolgozott marketingstratégiák alapján hozzák meg döntéseiket.

A Veszprémi Egyetem Gazdaságtan Tanszéke által végzett kutatás többek között azt próbálta vizsgálni, hogy a magyarországi kisvállalkozások a marketing alkalmazásának területén mennyire készültek fel a várható erős versenyre. A felmérést az ország különböző területein fekvő 4 megyében végeztük el, hogy alkalmunk legyen figyelni az esetleges regionális különbségekre is.

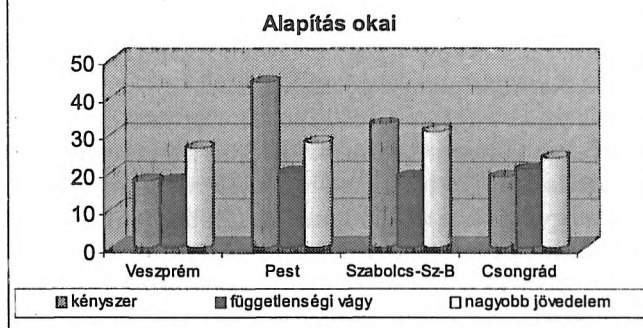
A vizsgálat eredményei

1989 és 1995 között a kis- és közepes vállalkozások száma a háromszorosára növekedett, így meghaladta az egymilliót, és ezek közel négyötöde egyéni vállalkozás volt. Ez a vállalkozói kör meghatározóan az alábbi struktúrát mutatta:

- ún. kényszervállalkozások,
- a hivatali illetve vállalati hierarchiát elhagyni kívánó kalandvágyók,
- a magasabb jövedelem elérését ezúton biztosítani kívánó bizakodók.

Ezek a kategóriák láthatók az 1. ábrán, ami az alapítás lehetséges okaira adott válaszokat mutatja.

1. ábra

Veszprém megyében a válaszadók 18%-a kényszerből, 18% függetlenségi vágyból, 26,5% a magasabb jövedelem miatt alapította vállalkozását. Magas volt még azoknak az aránya (18%), akik a több lábón állás miatt kezdtek bele tevékenységükbe. Ugyanezen adatok Pest megyében a következőképpen alakultak: kényszer volt az ok a vállalkozások 44%-ának alapításánál, 20%-nál a függetlenségi vágy, 28%-nál a magasabb jövedelem játszott nagy szerepet. Szabolcs-Szatmár megyében 33% a kényszervállalkozók, 19% a függetlenedni akarók és 31% a magasabb jövedelmet megcélzók aránya. Csongrádban 19% kényszerből, 21% függetlenségi vágyból és 24% a magasabb jövedelem reményében kezdett vállalkozásba. Az egyéb lehetséges válaszokra kapott értékek (biztonság, bizonyítási vágy, több lábón állás, egyéb) elhanyagolhatóak.

A számokat összehasonlítva látható, hogy Pest és Szabolcs-Szatmár megyében jóval magasabb a kényszervállalkozók száma, mint a másik két vizsgálati területen. Ennek oka abban kereshető, hogy ezen a két területen lényegesen nagyobbak voltak a létszámleépítések, mint az ország egyéb helyein. A másik két megyében inkább a magasabb jövedelem lehetősége csábította az embereket a vállalkozás alapítására. Ezekben a megyékben alacsonyabb volt a munkanélküliség és elég biztatóak voltak a jövőbeli kilátások.

A létrejött vállalkozások jellegükben jelentősen eltérnek egymástól. Az 1. tábla mutatja a vállalkozások típus szerinti összetételének százalékos értékeit.

1. tábla

	Kft.	Kkt.	Egyéni v.	Bt.
Veszprém	20,6	6	53	17,6
Pest	15	1	56,8	19,8
Szabolcs-Sz.	20,8	2,5	63,6	10,4
Csongrád	25	3	56	14,7

Minden megyében az egyéni vállalkozások képviselik a legnagyobb részt. A többi típus kisebb aránya az alapítás és a megszüntetés bonyolult jogi és gazdasági követelményrendszerének eredménye.

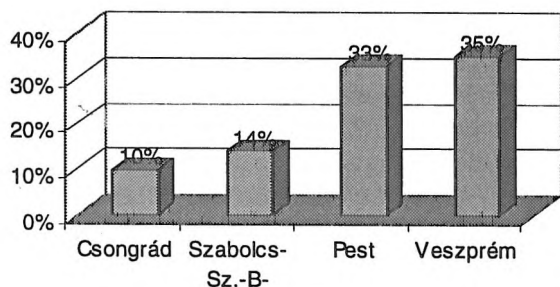
A következőkben vizsgáljuk meg, hogy tevékenységeiket tekintve a vizsgált vállalkozások hogyan élnek a marketing alapvető eszközeivel.

Kezdjük rögtön a vállalkozás alapításánál. Elsőként arra voltunk kíváncsiak, vajon gondos előzetes tervezés alapján jöttek-e létre ezek a vállalkozások, vagy egyszerűen a véletlenre bízták boldogulásukat. A válasz megismerésére két kérdést tettünk fel.

Az első: készítettek-e a jövőre vonatkozó írásos tervet? Veszprém megyében 35%, Pest megyében 30%, Szabolcs-Szatmár megyében 14% és Csongrád megyében a vállalkozások mindössze 10%-a készített írásos tervet. Az írásos terv készítése pedig több okból is fontos lenne: először is sokszor már a papíron történő tervezéskor, amikor az ember logikusan, összeszedetten átgondolja, hogy mit és hogyan is szeretne csinálni, kiderülhetnek olyan körülmények, amelyek eleve sikerelenségre ítélik a vállalkozást. Másrészt megkönnyíti, hogy folyamatosan nyomon tudjuk követni, honnan indultunk, hova tartunk és mennyire tértünk el a kijelölt útvonaltól.

2. ábra

Írásos terv készítésének aránya

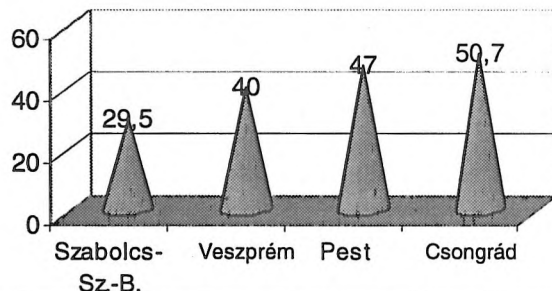

Másodikként azt kérdeztük, végeztek-e előzetes piackutatást? Az eredmény: Csongrádban a vállalkozók fele, Pest megyében 47%-a, Veszprémben 40%-a, Szabolcs-Szatmárban 30%-a előzetes felmérés eredménye-

ként hívta életre vállalkozását. E számok alapján azt kell mondanunk, hogy a vállalkozások nagy része „előre megfontolt szándékkal” lép a piacra annak biztos tudatában, hogy van kereslet az általuk kínált termékekre illetve szolgáltatásra.

3. ábra

Előzetes piackutatás aránya

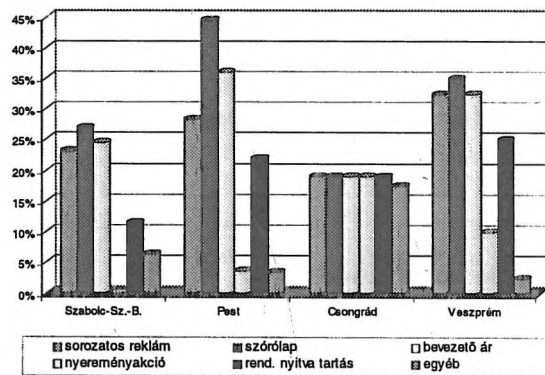
Az alapozás, az előzetes felmérés igen fontos. De ezek mellett nem elhanyagolható az sem, hogy egy vállalkozás létrejöttéről, az általa kínált termékről tudomást szerezz-e az a célcsoport, akinek a terméket szánták.

Ezért következő kérdésünk az volt, hogy milyen figyelemfelkeltő eszközt használtak a megkérdezettek a vállalkozás indításánál.

Az eredményeket a 4. ábra mutatja.

4. ábra

Figyelemfelkeltés eszközei

Valamennyi megyében a leggyakrabban alkalmazott eszköz a szórólap volt (Pesten 44,5%, Veszprémben 35%, Szabolcsban 27%, Csongrádban 20%). Második helyen a bevezető ár alkalmazása szerepelt (Pest 36%, Veszprém 32,5%, Szabolcs 24,5%, Csongrád 19%), a harmadik leggyakrabban alkalmazott eszköz pedig a sorozatos figyelemfelkeltő reklám volt (Pest 28,4%, Veszprém 32,5%, Szabolcs 23,1%, Csongrád 19%).

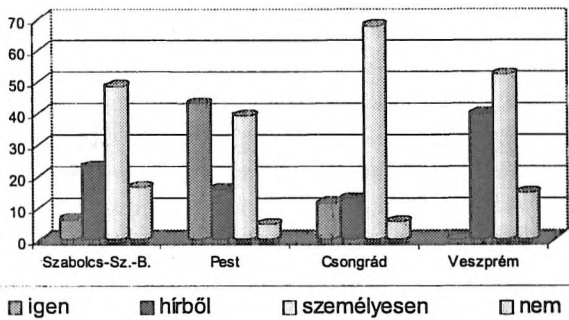
Az utóbbi két megyében lényegesen kisebb arányban éltek ezzel a lehetőséggel. Pedig egy vállalkozás

elindításánál lényeges, hogy minél több lehetséges vásárlóval megismertessük magunkat. Az egyre erősödő versenyben nincsenek már véletlenül betévedő vásárlók.

Természetesen egy vállalkozás ritkán van egyedül a piacon. Ma már szinte minden területen, ahol a kisvállalkozások működnek, versenytársakkal kell megküzdeni a fogyasztókért. Ahhoz, hogy egy vállalkozó megfelelő módon tudjon reagálni a piaci eseményekre, ismernie és figyelnie kell a versenytársakat.

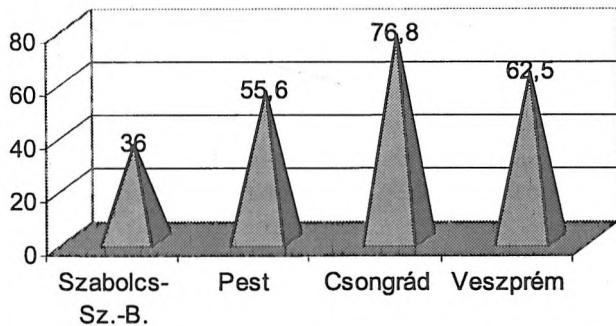
5. ábra

Versenytársak ismerete

6. ábra

Versenytársak figyelése

A felmérés eredményei azt mutatják, hogy a vállalkozók mintegy fele személyesen ismeri ellenfeleit, további 13-40% hírből tudja, kik vannak a piacon, és a vállalkozók 5-16%-a nem ismeri még hírből sem a versenytársakat. Azok, akik ismerik versenytársaikat, figyelik is azok tevékenységét.

A piaci sikerhez azonban az eddigiek még mindig nem elégségesek. Azt sem árt tudni, hogy a fogyasztó mit szeretne, illetve mennyire elégedett a kapott termékkel vagy szolgáltatással. A fogyasztók véleményének megismerésére több mód kínálkozik. Az általunk megkérdezettek a 2. tábla szerinti lehetőségeket választották (ennél a kérdésnél a Csongrád megyei kér-

dővek a válaszok hiánya miatt nem voltak értékelhetőek):

2. tábla

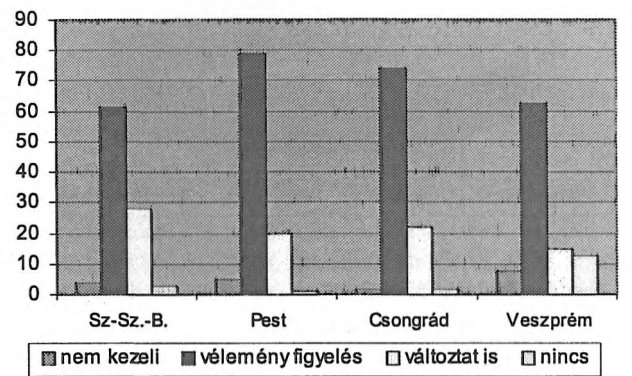
	Szabolcs-Sz.	Pest	Veszprém
Panaszkönyv	7,7	46,9	17,5
Szóbeli	70,5	84	77,5
Munkatársan át	16,7	14,8	15
Ügynökön át	5,1	-	-
Leveleiben	3,8	7,4	8

A leggyakoribb módja a vélemények fogadásának a szóbeli visszajelzések figyelése. Pest megye kivételével a panaszkönyv, a munkatársakon illetve levelezésen keresztül történő kapcsolattartás mértéke csekély.

A számok szerint a vállalkozók majd mindegyike figyeli a fogyasztók véleményét. Azonban a 7. ábrából látható, hogy ennél többet nemigen hajlandók tenni. Csak a vállalkozók mintegy 20%-a tesz is valamit annak érdekében, hogy a fogyasztók visszajelzéseinek megfelelően változtasson a tevékenységén.

7. ábra

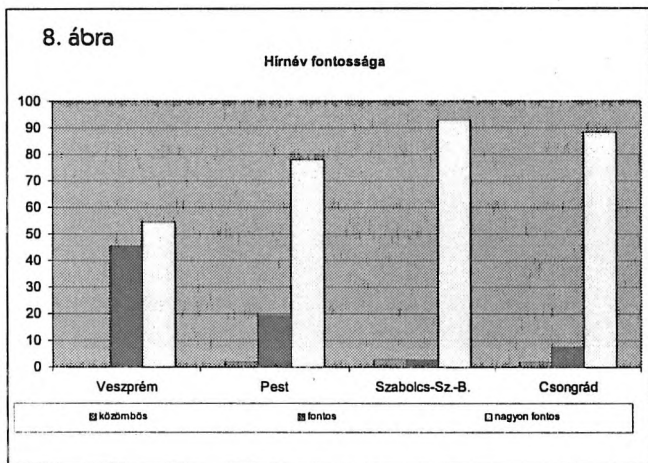
Vevői visszajelzések kezelése

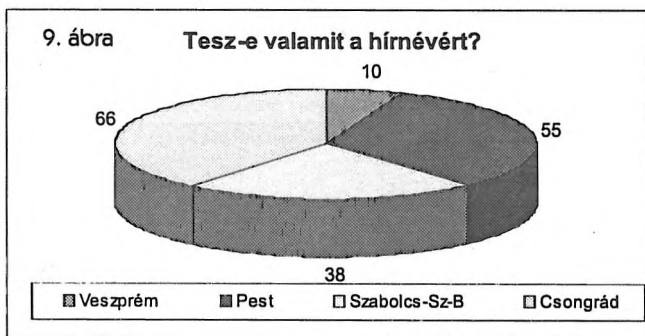
Pedig egy vállalkozó számára csak az elégedett fogyasztó jelent biztos piacot. A hosszútávú fennmaradáshoz szükséges, hogy figyelemmel kövessük a fogyasztói igényeket, azok változásait, s a lehető legjobban megpróbáljuk azokat kielégíteni.

Ez azért is fontos, mert nemcsak meglévő fogyasztóinkat tudjuk ily módon befolyásolni, hanem rajtuk keresztül a potenciális vásárlók egész körét is. Hiszen meglévő vásárlóink továbbadják tapasztalataikat, hírnevünket javíthatják, de ronthatják is. Márpedig, amint az a 8. ábrából kiderül, a hírnevet a megkérde-

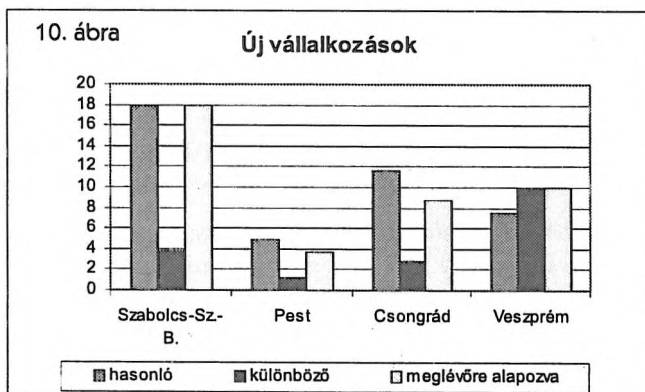
zettek nagyon fontosnak tartják. Viszont az is látható, hogy ennek ellenére nem mindenki hajlandó tenni is érte.

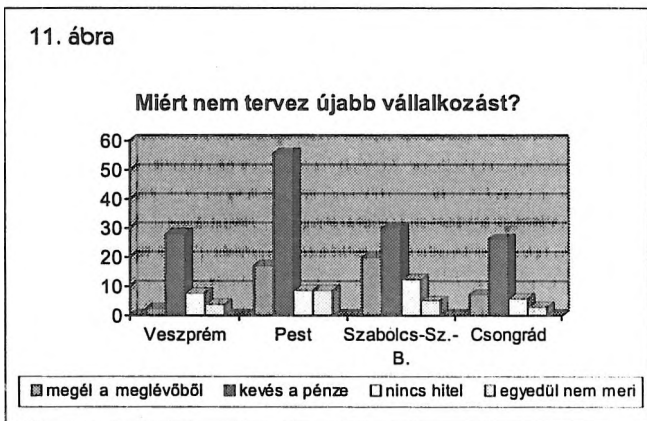
Utolsó két kérdésünk már arra vonatkozott, hogy mennyire elégedettek a vállalkozók az eddig elért eredményeikkel, illetve tervezik-e újabb vállalkozás indítását. Veszprém megyében a vállalkozók fele elégedett, Pest megyében 35%, Szabolcs-Szatmárban 45% és Csongrád megyében szintén 50%. Az elégedetlenek minden megyében egyértelműen a magas adókat neveztek meg elégedetlenségük okaként.

Valószínűleg ez lehet az oka annak, hogy arra a kérdésre, hogy tervezi-e új vállalkozás létrehozását, a 10. ábra szerinti válaszokat kaptuk.

A válaszadók kisebbik része érzi úgy, hogy újból szeretne próbálkozni, nagyobbik részük vagy elégnek érzi a meglévő vállalkozást, vagy lehetsége nincs újabb indítására.

Összegzés

- Vizsgálatunk szerint a magyar kisvállalkozások indításának fő okai a kényszer, a függetlenség utáni vágy és a nagyobb jövedelem reménye.

- A kényszervállalkozások száma különösen Pest és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében jelentős. Pest megye azért lepett meg bennünket, mert Budapest közelsége miatt alacsonyabb értéket vártunk.

- A vállalkozóknak körülbelül 40%-a az elindulás előtt piackutatást végzett, ugyanakkor terveit nem foglalta írásos formába. Ez azt sugallja, hogy konkrét elképzeléseik, hosszú távú terveik nem voltak kidolgozva, inkább a szerencsére, mint a tudásra alapoztak.

- Alkalmazott marketingeszközeik szegényesek, döntően egyszerűbb szórólapokra illetve árváltoztatásokra korlátozódtak. Nyomatékosan szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy ez a szűkösség feltehetően a marketingismeretek hiányából fakad.

- A kisvállalkozások Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kivételével figyelik versenytársaikat és döntően személyesen is ismerik azokat. Ugyanakkor kb. 10%-uk még hírből sem ismeri konkurensait. Ez megdöbentően magas arány.

- A vevői visszajelzések nyomkövetését megfelelőnek tartottuk, ám az nem tölthet el bennünket nagy örömmel, hogy e visszajelzéseket lényegében alig használják fel.

A magyar kisvállalkozások piacorientáltsága nagyon sok kívánnivalót hagy maga után. Amennyiben a következő pár évben gazdasági, s ezen belül marketingismereteik színvonala nem javul, könnyen bekövetkezhet az, hogy az Európai Unióba belépve kiderül versenyképtelenségük. Ez pedig tömeges tönkremenetelükhöz vezethet.